

This Question Paper consists of 34 questions and 8 printed pages.

ह्या प्रश्नपत्रिकेत एकूण 34 प्रश्न आणि 8 छपील पाने आहेत.

Roll No.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

अनुक्रमांक

Code No. 62/S/N/M
कोड नं.

Set - **A**

ECONOMICS

(अर्थशास्त्र)

(214-M)

Day and Date of Examination

(परीक्षेचा दिवस आणि तारीख)

Signature of Invigilators

(निरीक्षकाची सही)

1. _____

2. _____

General Instructions :

- 1 Candidate must write his/her Roll Number on the first page of the Question Paper.
- 2 Please check the Question Paper to verify that the total pages and the total number of questions contained in the Question Paper are the same as those printed on the top of the first page. Also check to see that the questions are in sequential order.
- 3 For the objective type of questions, you have to choose any **one** of the four alternatives given in the question i.e. (A), (B), (C) or (D) and indicate your correct answer in the Answer-Book given to you.
- 4 All the questions including objective type questions are to be answered within the allotted time and no separate time limit is fixed for answering objective type questions.
- 5 Making any identification mark in the Answer-Book or writing Roll Number anywhere other than the specified places will lead to disqualification of the candidate.
- 6 Write your Question Paper code No. **62/S/N/M-A** on the Answer-Book.
- 7 The Question Paper is bilingual. In case of doubt, the English version should be considered as authentic.

सामान्य सूचना :

- 1 परीक्षार्थीनी प्रश्नपत्रिकेच्या प्रथम पृष्ठावर आपला अनुक्रमांक लिहावा.
- 2 कृपया प्रश्न-पत्र तपासून पहा. एकूण पृष्ठांची संख्या छापलेली आहे तेवढेच प्रश्न क्रमाने आहेत का ते पहा.
- 3 बहुपर्यायी प्रश्नांचे उत्तर लिहिताना दिलेल्या पर्यायांपैकी अचूक पर्याय (A), (B), (C) किंवा (D) निवडून उत्तरपत्रिकेत लिहा.
- 4 बहुपर्यायी प्रश्नांची उत्तरे निर्धारित वेळेतच द्यावयाची आहेत यासाठी जास्त वेळ दिला जाणार नाही.
- 5 उत्तरपत्रिकेत उमेदवाराची ओळख होईल किंवा योग्य त्या जागे व्यतिरिक्त बैठक क्रमांक लिहिणाऱ्या उमेदवारास अपात्र ठरविण्यात येईल.
- 6 आपल्या उत्तर-पत्रिकेत प्रश्नपत्रिकेचा कोड संख्या **62/S/N/M-A** अवश्य लिहा.
- 7 प्रश्नपत्रिका दोन भाषांमध्ये आहे. प्रश्नांबाबत काही शंका असल्यास इंग्रजी रूपांतर प्रमाणभूत मानावे.

ECONOMICS

(अर्थशास्त्र)

(214-M)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

- Note :** (1) All questions are **compulsory**.
(2) Marks allotted for each question are indicated against it.
(3) Each question from Q. Nos. 1 to 8 has four alternatives (A), (B), (C) and (D) and out of which one is the most appropriate. Select the correct answer and write it in your answer book against the number of question.

- सूचना :** (1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
(2) प्रत्येक प्रश्नाचे गुण त्या प्रश्नासमोर दिलेले आहेत.
(3) प्रश्न क्रमांक 1 ते 8 प्रत्येक प्रश्नास (A), (B), (C) आणि (D) असे चार पर्याय आहेत. त्यापैकी एकच बरोबर असणारा पर्याय उत्तरपत्रिकेत लिहा.

- 1 Which one of the following is a consumer service ? 1
(A) Electricity repair in a house
(B) Machine repair in a factory
(C) Transporting goods
(D) None of these
खालीलपैकी कोणती ग्राहक सेवा आहे?
(A) घरातील वीज दुरुस्ती
(B) कारखान्यातील यंत्र दुरुस्ती
(C) वस्तूंची वाहतूक
(D) वरीलपैकी नाही

- 2 Economic development means: 1
- (A) Economic growth
 (B) Improvement in quality of life
 (C) Reduction in income inequalities
 (D) All of these
- आर्थिक विकास म्हणजे—
- (A) आर्थिक वृद्धी
 (B) जीवनमानातील सुधारणा
 (C) उत्पन्न असमानतेत घट
 (D) वरील सर्व
- 3 Consumers' Sovereignty is a characteristic of 1
- (A) Socialist system. (B) Capitalist system.
 (C) Mixed economic system. (D) All of these.
- ग्राहकाचे सार्वभौमत्व
- (A) समाजवादी अर्थव्यवस्थेत असते (B) भांडवलशाही अर्थव्यवस्थेत असते
 (C) मिश्र अर्थव्यवस्थेत असते (D) वरील सर्व
- 4 Supply curve of a good is: 1
- (A) upward sloping (B) downward sloping
 (C) parallel to the X-axis (D) parallel to the Y-axis
- वस्तूचा पुरवठा वक्र
- (A) वर जाणारा (B) खाली जाणारा
 (C) क्ष अक्षाला समांतर (D) य अक्षाला समांतर
- 5 Symbol '€' stands for currency of: 1
- (A) Japan (B) United Kingdom
 (C) United States of America (D) Europe
- '€' हे चिन्ह कोणत्या देशाच्या चलनासाठी आहे?
- (A) जपान (B) इंग्लंड
 (C) अमेरीका (D) युरोप

- 6 Which one is the demerit of the barter system ? 1
(A) lack of double coincidence of wants
(B) lack of common unit of measurement
(C) lack of division of goods
(D) all of these
खालीलपैकी वस्तू विनिमय पद्धतीचा दोष कोणता ?
(A) गरजांच्या दुहेरी संयोगाचा अभाव
(B) मूल्यमापनाच्या सामाईक मापदंडांचा अभाव
(C) वस्तू विभाजनाचा अभाव
(D) वरील सर्व
- 7 Which one is the source of secondary data ? 1
(A) Personal investigation (B) By mailed questionnaire
(C) Official publication (D) Through correspondent
खालीलपैकी दुय्यम सामग्रीचा स्रोत कोणता ?
(A) व्यक्तिगत संशोधन (B) पत्राद्वारे पाठविलेली प्रश्नावली
(C) सरकारी प्रकाशन (D) पत्राद्वारे
- 8 Which one is a renewable resource ? 1
(A) Petroleum (B) Natural gas
(C) Trees in forests (D) Coal
खालीलपैकी अविनाशी संसाधन कोणते ?
(A) पेट्रोलियम (B) नैसर्गिक वायू
(C) जंगलातील झाडे (D) कोळसा
- 9 Distinguish between private goods and public goods. 2
खाजगी वस्तू आणि सार्वजनिक वस्तू यातील फरक सांगा.
- 10 State two causes behind choice making in an economy. 2
अर्थशास्त्रात निवड करण्यामागची दोन कारणे सांगा.

- 11 Marginal product of 1 unit of input is 7 units of output and of 2 units of input is 9 units of output. Calculate the total product of 1 and 2 units of input. 2
1 उत्पादन घटकाचे सीमान्त उत्पादन 7 उत्पादन नग आहे. 2 उत्पादन घटकाचे सीमान्त उत्पादन 9 उत्पादन नग आहे. यावरून 1 ल्या आणि 2 च्या उत्पादन घटकांचे एकूण उत्पादन काढा.
- 12 How is demand for a good is influenced by change in the price of a complementary good. Given reason. 2
पूरक वस्तूच्या किंमतीतील बदलाचा वस्तूच्या मागणीवर कसा परिणाम होतो ते स्पष्ट करा.
- 13 What are Fair Price Shops? Explain 2
स्वस्त धान्याचे दुकान म्हणजे काय?
- 14 What is a variable ? Give an example. 2
चल म्हणजे काय ते उदाहरणासहित स्पष्ट करा.
- 15 What are statistics ? 2
संख्याशास्त्र म्हणजे काय?
- 16 Name any four constituents of tertiary sector in India. 2
भारताच्या सेवा क्षेत्राचे चार घटक सांगा.
- 17 Name two items of major exports and two items of major imports of India. 2
भारताच्या निर्यातीचे आणि आयातीचे दोन मुख्य घटक लिहा.
- 18 What is common thing between India and China ? 2
भारत आणि चीन यांच्यातील समान गोष्ट कोणती?
- 19 Explain meaning of wants with example. 4
गरजा म्हणजे काय ते उदाहरणासहित स्पष्ट करा.
- 20 Explain briefly Entrepreneur as a factor of production. 4
उत्पादन घटक म्हणून 'संयोजक' स्पष्ट करा.

- 21** Total revenue of producing 5 units is Rs.10 and of 6 units is Rs.11. **4**
 Calculate average revenue and marginal revenue of 6 units.
 5 उत्पादन नगांची एकूण प्राप्ती 10 रूपये आहे. 6 उत्पादन नगांची एकूण प्राप्ती 11 रूपये आहे.
 यावरून 6 उत्पादन नगांची सरासरी प्राप्ती आणि सीमान्त प्राप्ती काढा.
- 22** Explain Law of Diminishing Marginal Product. **4**
 घटत्या सीमान्त उत्पादनाचा सिद्धान्त स्पष्ट करा.
- 23** Explain how does government policy affect individual supply. **4**
 शासकीय धोरणाचा व्यक्तिगत पुरवठ्यावर कसा परिणाम होतो ते स्पष्ट करा.
- 24** Explain Post Office Saving Bank. **4**
 पोस्ट ऑफिस बचत बँक स्पष्ट करा.
- 25** The initial deposit in a commercial bank is Rs. 1000. Cash reserves to **4**
 be kept is 20%. Present the various steps of credit creation in tabular
 form upto 3 steps.
 व्यापारी बँकेची मूळ ठेव 1000 रूपये आहे. रोख राखीव प्रमाण 20% आहे. यावरून पतनिर्मिती
 कशी होते ते तीन टप्प्यात स्पष्ट करा.
- 26** Give an example of continuous series with four pairs of values. **4**
 अखंडित चल चार मूल्यांच्या जोड्यांच्या सहाय्याने सांगा.
- 27** Write any four goals of Sarva Siksha Abhiyan (SSA) meaning **4**
 'Education for All Campaign'.
 सर्व शिक्षा अभियानाची चार उद्दिष्टे कोणती?
- 28** Explain the importance of secondary sector in creation of infrastructure. **4**
 पायाभूत सुविधा निर्माण करण्यातील द्वितीय क्षेत्राचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- 29** Describe the structure of consumer courts in India. **4**
 भारतातील ग्राहक न्यायालयाची रचना वर्णन करा.

30 What are the four causes of habitat degradation ? 4
अधिवास ऱ्हासाची चार कारणे कोणती ?

31 Explain how is market demand of a good influenced by: 6
(a) Distribution of income and wealth.
(b) Climatic conditions.

बाजार मागणीवर होणारा परिणाम खालील मुद्दांच्या आधारे स्पष्ट करा.

(a) उत्पन्न आणि संपत्तीचे वाटप

(b) हवामान

32 Calculate Arithmetic Mean by Short Hand method without step deviation: 6

Marks :	0 – 20	20 – 40	40 – 60	60 – 80	80 – 100
No.of students :	12	14	24	10	10

संक्षिप्त पद्धती न वापरता लघु पद्धतीने अंकगणितीय मध्य काढा.

गुण :	0 – 20	20 – 40	40 – 60	60 – 80	80 – 100
विद्यार्थी संख्या :	12	14	24	10	10

33 Explain any three advantages of foreign trade. 6
विदेशी व्यापाराचे कोणतेही तीन फायदे स्पष्ट करा.

34 Explain consumer's responsibilities with respect to: 6
(a) Demanding bill of purchase.

(b) Being a green consumer.

ग्राहकांची कर्तव्ये खालील गोष्टींसदर्भात स्पष्ट करा.

(a) खरेदी पावतीची मागणी

(b) पर्यावरणप्रेमी ग्राहक

